

melidir: *Küçük* (Petit), *Küçücük* (Plus petit), *Küçükrek* (Encore plus petit) *Büyük*, *büyücek*, *büyükrek* nünuneleri gibi. (Diksiyoner, Sf. 690). Hele söz tarzları, zarf ibareleri hususunda bu yazma diksiyoner güzel misaller veriyor: *Allah unara* (Dieu préserve), *Demem budurki* (Je veux dire que), *Yansu* (Que! que part), *Şimdi* (Maintenant), *Şimdicek* (Tout maintenant) *Şimden sonra* (Dorénavant), *Şimdengeru* (A l'avenir). *Şimdiki halde* (Tour à l'heur), *Şimdiyedek* (Jusqu'à présent).

Diksiyonerin yazıldığı tarih, Münih kataloğunun dediği gibi onsekizinci asır değildir. Çünkü ilkin hicri 1084 kaydı vardır. Bundan başka Fransızca kelimelerin imla tarzı daha çok on altıncı ve on yedinci asır imlâsıdır. Desrober, Loing, Soing... kelimeri bu hususta bir ip ucu verebilirler.

Nihayet Diksiyoner sahibinin zamanının Türklerinin telâkkisine uyarak *Rusticité* yi Türklük, *Rustique* i de Türkî diye tercüme ettiğini söyleyip lisancılarımızın alâkasını celbettikten sonra yazımıza nihayet verelim.

Dr. Ziyaeddinin Fahri

İtalyanca - Türkçe bir lûgat

Münih yazmaları arasında birkaç tane italyanca - türke lûgat vardır. Bunların içinde en dolgunu basma olduğu halde nedense yazma kataloğuna geçirilmiş *Söz kitabı* adlı bir lûgattir. Diğerleri hep yazmadır. Basma olup yazma kataloğu içinde olan bu muazzam üç ciltlik lûgatten bir başka zaman etrafiyle bahsedeceğim. Burada italyanca - türkçe lûgatlere bir başlangıç olmak üzere 275 numarada mukayyet, içinde Türk gramercilerini de alâkadr edecek dikkate değe notlar bulunan bir yazmayı ele alacağım.

Lûgat italyancadan türkçeye olduğundan İtalyan alfabesine göre dizilmiştir. Orta hacimde 196 sayfayı ihtiva eden bu lûgat 1200 den fazla türkçe kelimeleri muhtevindir. Lûgatin bir hususiyeti, türkçelerin dikkate şayan bir surette lâtın alfabesiyle kaydedilmiş olmasıdır. Lûgatin hangi zamana ve kimin tarafından tertip edildiğine dair hiçbir kayde rastlamadım. Kataloğda da bu hususu aydınlatacak kiçbir not yoktur. Lisaniyatçılarımız belki lûgatin ihtiva ettiği kelimelerden, yazıldığı asrı istidlâl ederler fikriyle seçtiğim bazı kelimeleri aşağıya geçiriyoum:

Lûgatteki italyanca	Lûgatte latin alfa- besile türkçe	Bugünkü harflerle
Alcune	Chimesne	Kimesne
Aurera	Tagn yari	Tan yeri
Bagno	İlige	İlca, kaplıca
Bisognare	Gierekchi	Cerekli
Bene	Oss	Hoş
Caggiene	Oturi	Ötürü
Dazie	Bag	Paç (Gümrük)
Dire	Tinmach	Tınmak, söylemek
Gresselanc	Uguz	Uguz
Leggiere	İegnli, iegnligik	Yenli, yenlik (Hafif)
Misere	Zavali y,asuk	Zavallı, yazık
Neu	Ces, Gevis	Koz, ceviz
Ognane	Bu degnli, budgnlusi	Bu denlû
Pensare	Fikirlemek, sanmak	Fikirlenmek
Preclama	İssag	Zasak
Schiane	Duteach	Dutsak
Simile	Boungilain	Buncalayın... ilh

Lûgatin sonlarında türkçenin deklinezonları italyancanınki ile karşılaştırılıyor. İsim hallerinin beşincisi olarak türkçede bir vokatif gösteriliyor. Misal olarak ağa, Allah, ben, sen, o kelimeleri alınıyor. Ağa kelimesinin halleri bu hususta bir fikir verebilir,

İsim halleri	İtalyancası	Türkçesi	Bugünkü türkçe
N.	İl patrone	Aga	Ağa
G.	Del patrone	Aganın	Ağanın
D.	Al patrone	Agaiia	Ağaya
Ac.	İl patrone	Bgaiy	Ağayı
Vo.	O patrone	Ya Aga	Ya Ağa
Ab.	Dal patrone	Agadan	Ağadan

Lûgatin en son yapraklarında İstanbuldan Selâniğe ve Arnavutluğa giden yollardaki konak isimleri, yollarda bir İtalyan için zarurî bazı türkçe kelimeler, cümle nümuneleri görülmektedir. Lûgatte başlıca üç çeşit yazı var. Türkçeler sülüs yazı ile yazılmıştır. Kimin tarafından ve hangi tarihte yazıldığına dair bir not arzetmiyen bu lûgat, eski yazmaları tarayarak türkçe kelime bulmak ve hayata atmak işi ile uğraşanların muhakkak görmeli icap eden bir yazmadır.

Dr. Ziyaeddin Fahri